

**Студентська
конференція :
«Діяльність
Наукового Товариства
імені Шевченка»
(150 років від часу
створення)**

Відокремлений структурний підрозділ "Буцацький
фаховий коледж Закладу вищої освіти "Подільський
державний університет«

Викладач суспільних дисциплін Чип Р.Я.

Наукове товариство ім. Шевченка (НТШ) - відоме у науковому, освітянському і культурологічному світі як перша українська національна академія наук.

Товариство засноване 13 грудня 1873 році у Львові з ініціативи наддніпрянців — письменника Олександра Кониського та кирило-мефодіївця Дмитра Пильчикова. за фінансового сприяння Єлизавети Милорадович-Скоропадської.

О.Я.Кониський

Д.П.Пильчиков

Є.І.Милорадович

Статутно членами засновниками могли стати лише галичани, громадяни Австро-Угорщини.

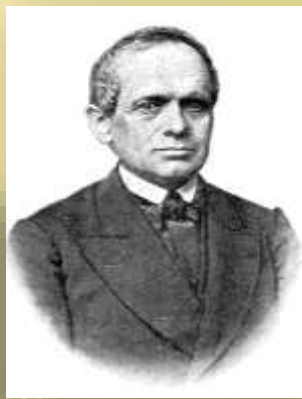
Статутні члени-засновники: Михайло Димет, купець і обиватель міста Львова; Корнило Сушкевич секретар ц.к. прокураторії скарбу (фінансової прокуратури); Юліан Романчук, вчитель гімназії; Лонгін Лукашевич, працівник страхової фірми «Нара»; Михайло Коссак, обиватель міста Львова; Стефан Качала, посол крайового Сейму та делегат Державної Ради (депутат австрійського парламенту); Олександр Огоновський, редактор «Правди»; Теофіл Барановський, інженер-асистент Краєвого віділу (Намісництва); Омелян Огоновський, ц.к. професор університету.

Корнило
Сушкевич

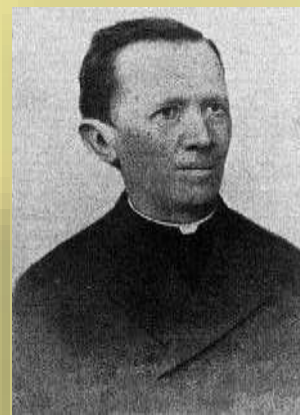
Юліан
Романчук

Стефан
Качала

Олександр
Огоновський

Омелян Огоновський

Очолив Товариство громадсько-культурний діяч з Галичини, один з керівників народовців Кирило Сушкевич.

К.Сушкевич

Будівля НТШ у 1892—1898 рр. на теп. просп. Шевченка у Львові. Зараз тут розміщена книгарня НТШ

Мета Товариства - відродити і сприяти розвитку (спомогати розвій) української літератури та мови (словесности), особливо утискувані Російською імперією на східноукраїнських землях (зокрема після Валуєвського циркуляру 1863 р.).

Досягнення поставленої мети передбачало:

- створення власної друкарні;
- видання та фінансування книжок та періодичних видань (часописів – термін який охоплює і газети, і журнали); підтримка літературних і наукових видань;
- встановлення премії та надання фінансової допомоги літераторам;
- організація збори вчених та літераторів;
- влаштування публічних відчитів (лекцій), літературних вечорниць тощо.

Структура НТШ (продовж більшої частини історії):

- історично-філософська секція,
- філологічна секція,
- математично-природописно-лікарська секція.

Товариство повинно було вирішувати два ключові для національного розвитку завдання:

- сприяння та підтримка національної літератури;
- формування і розвиток національної науки.

Першими головами товариства були Юлій Андрійович Целевич (1892-93) і Олександр Григорович Барвінський (1893-97).

Ю.А.Целевич

О.Г.Барвінський

Діячі НТШ та інша інтелігенція

Поява і діяльність товариства стала реальною формою використання українцями Галичини передбачених чинним законодавством прав та свобод на створення громадських організацій, інших форм національно-громадянської активності. Це, своєю чергою, стало стимулом до досягнення інших здобутків народів Австро-Угорської імперії, зокрема створення національних Академій наук. І перетворення товариства з літературного на наукове з намаганням перетворення його на повноцінну наукову інституцію з відповідною державною підтримкою є одним з проявів таких намагань.

У 1892 році:

- Товариство перетворилося на академічну наукову інституцію;
- ухвалено новий статут, що змінював завдання, принципи подальшого функціонування, структуру;
- Товариство перейменували на Наукове товариство імені Т. Шевченка (НТШ).

З 1892 року почав виходити головний друкований орган товариства - "Записки НТШ", які стали центральним науковим виданням Товариства.

Титульний аркуш журналу
«Записки Товариства імені Шевченка» 1892 р.

Обкладинка одного з перших видань «Записок
НТШ» 1894 р. під редакцією О. Барвінського

Особливий науковий та організаційний поступ здійснено під головуванням Михайла Грушевського (1897-1913):

- випуск численних серійних і монографічних видань;
- придбання декілька великих будинків;
- початок створення музеїв, бібліотеки та архівів.

Інтелектуально-організаційне осердя НТШ створювала "золота трійця" в особі Михайла Грушевського (голова Товариства, історик), Іван Франко (голова Філологічної секції) та Володимир Гнатюк (науковий секретар, наукові зацікавлення - фольклор і етнографія).

Михайло Грушевський

Іван Франко

Володимир Гнатюк

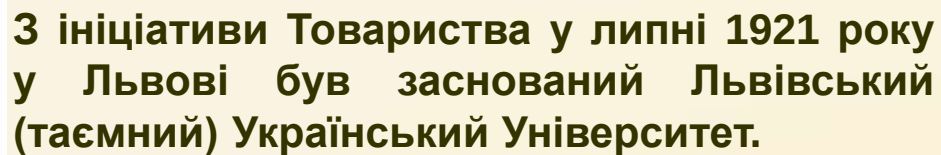

*Будівля НТШ на давній вул. Чарнецького,
придбана у 1898 р.,
(нині вул. Винниченка, 26) у Львові*

У цей період зявилося бл. 800 томів наукових праць, зокрема, 112 томів “Записок”. М. Грушевський заініціював низку інших періодичних видань: журнали «Правда»; «Дослідження в області руської мови»; «Зоря»; “Хроніка НТШ” (тт. 1 -74,1900-39); “Збірник історично-філософської секції НТШ”(тт. 1-17,1898-34) (у цій серії вийшло вісім томів (1898-1913) його “Історії України-Руси”); “Збірник філологічної секції” (тт. 1-23, 1898-1937); “Збірник математично-природничо-лікарської секції” (тт. 1-32,1897-1939); “Жерела до історії України-Руси” (тт. 1-22, 1895-1924); “Українсько-руський архів” (тт. 1-15, 1906-21); “Етнографічний збірник” (тт. 1-40, 1895-1929); “Студії з поля суспільних наук і статистики” (тт. 1-5, 1909-38) та ін.

Печатка Українського Таємного Університету

Засідання львівських професорів, на якому відбувалося попереднє обговорювання заснування Українського Тьмного Університету. Фото 1920 р.

Студенти та викладачі Українського
Тасмного університету у Львові. Фото
початку 1920-х рр.

Документ, в якому зазначається кількість годин
навчального процесу та бюджет
Українського Таємного Університету

У 1927 році К.Й.Студинський та І.С.Свенціцький взяли участь у харківській конференції, яка затвердила новий український правопис. Цей правопис був впроваджений у всі видання НТШ.

К.Й.Студинський

І.С.Свенціцький

На 1939 рік НТШ:

- видало 1172 томи праць, у т.ч. 943 томи серійних наукових публікацій;
- складалося з 20 комісій, що охоплювали 333 членів, з яких близько третини іноземних (Альберт Ейнштейн, Макс Планк, Ян Бодуен де Куртене, Томаш Масарик, Фелікс Кляйн, Альфред Єнсен та ін.);
- мало власну друкарню, бібліотеку (бл. 200 тис. томів), три музеї;
- стало основним видавцем українських підручників.

Найважливіші досягнення були здобуті у галузі суспільних дисциплін: історії (праці М. Грушевського та його учнів І.Джиджори, І. Крип'якевича, І. Кревецького, М. Кордуби, С. Томашівського та ін.), філології та літературознавства (роботи М. Возняка, М. Деркач-Футрак, О. Огоновського, К. Студинського, І. Франка), етнографії, фольклористики та мистецтвознавства (публікації В. Гнатюка, М. Зубрицького, Ф. Колесси, В. Шухевича), антропології (Ф. Вовк, І. Раковський), бібліографії (І. Левицький, В. Дорошенко) та ін.

Від початків створення товариства провідну роль в ньому відграють правники, що дає можливість базувати розвиток національної науки і культури на правових та законних підставах. Так розвиток літератури дає поштовх до розвитку правової думки як усвідомлення свого права на вільний національний розвиток, формування готовності боротися та обстоювати своє право всіма легітимними методами, вироблення форм і засобів правової боротьби за можливості розвитку національної літератури і науки, культури загалом. Утверджується усвідомлення того, що національна приналежність, національна самосвідомість не суперечить лояльності до держави проживання, належного виконання службових обов'язків та праці в органах законодавчої, виконавчої та судової влади імперій, підданими яких була та чи інша частина українського народу. Більше того, боротьба за зміну чинного законодавства держави у відповідному напрямку сприймається як ефективна форма досягнення таких змін.

Із приходом радянської влади НТШ як цілісна інституція перестала існувати (формально його діяльність тривала до 14 січня 1940 року, коли Надзвичайні збори Товариства оголосили про саморозпуск).

Після приходу у Львів більшовиків (1940 рік) Товариство було розгромлене, його музеї та колекції розчленовані між різними установами, окремі діячі репресовані та навіть фізично знищені (Р.Зубик, К.Студинський, П.Франко, В.Старосольський).

К.Й.Студинський

П.І. Франко

В.Я.Старосольський

30 червня 1947 року членами товариства, які знаходилися у західній зоні окупації Німеччини, у м. Берхтесгадені рішенням загальних зборів членів НТШ в еміграції під головуванням В. Кубійовича та І. Раковського було відновлено діяльність Товариства. Згодом було створено центри НТШ у США, Канаді та Австралії.

В.Кубійович

І.Раковський

О.М.Романів

О.А.Купчинський

21 жовтня 1989 року українські вчені відновили діяльність Наукового товариства імені Т. Шевченка в Україні. На зборах ініціативної групи Головою Товариства обрали вченого у галузі механіки матеріалів – О. Романіва. У Львові НТШ очолює доктор філології, доктор історичних наук, член Української вільної академії наук О.Купчинський.

Упродовж років нової Української Незалежності НТШ перетворилося в суспільну академію загальноукраїнської науки з центром у Львові. Діяльність Товариства охоплює 6 наукових секцій та 35 комісій, а також 15 територіальних осередків, переважно в обласних центрах України.

Корпус дійсних членів НТШ в Україні , 1995 р.

Візит кардинала М.Любачівського до відновленого НТШ у Львові. 2 травня 1991 р.

Зустріч представників НТШ в Україні з діячами діаспори під час Першої наукової сесії НТШ.

Нагородна медаль НТШ ім. М.Грушевського

У частково відзисканих будинках розташована адміністрація Товариства, бібліотека, сесійні приміщення, конференційні зали та нова бібліотека (40 тис. томів). Дослідно-видавничий центр НТШ, що включає комп'ютерний осередок, дільницю оперативної поліграфії та "Українську книгарню НТШ". Найвагомішим здобутком відродженого Товариства є активна видавнича діяльність, вона включає випуск численних серійних видань, зокрема "Записок НТШ".

Діяльність Наукового Товариства імені Т.Шевченка в новій Україні

Голова НТШ Олег Романів серед колег
на конгресі МАУ Донецького відділення НТШ, 2006 р.

Святкування 140-річчя НТШ, 2013 р.

Щорічне зібрання членів НТШ, 2017 р.

Сьогодні за межами України існує чотири осередки товариства – у Франції, США, Канаді, Австралії.

Науковці, які обрали своїм місцем проживання європейські країни координують свою діяльність через Наукове товариство ім. Шевченка в Європі з центром в Сарселі біля Парижа.

Головний будинок НТШ в Сарселі, Франція

Могила українців у французькому містечку Сарселі, Франція

Запис у гостьовій книзі

Візит Блаженнішого кардинала Й Сліпого до осередку НТШ в Сарселі, Франція

Визначною є наукова праця над створенням Енциклопедій Українознавства. Підсумком цієї праці є 4 багатотомні енциклопедії (2 українською мовою - разом 14 томів, та 2 англійською мовою - разом 8 томів). Згадані видання - величавий і об'єктивний національний паспорт українства.

Наймасштабнішою слід визнати діаспорну діяльність Товариств США з головним центром у Нью-Йорку. Товариство додало до скарбниці українознавства понад 50 томів Записок НТШ. Значним є доробок у рамках "Бібліотека українознавства", здобули велику популярність десятки томів "Українського Архіву" з краєзнавчо-мемуарними матеріалами про західноукраїнські регіони.

На загальних зборах НТШ в Нью-Йорку, 1987 р. Управа і Контрольна комісія НТШ в Америці, 2003 р.

Важливим новим дослідно-видавничим проектом НТШ А є "Енциклопедія Української Діаспори". Враховуючи територіальну розпорошеність подвижників праці НТШ на теренах США утворені Осередки НТШ в Чикаго, Філадельфії, Вашингтоні, Детройті, Клівленді, Пітсбургу. Одним із чільних конференційних проектів НТШ-А є щорічні Шевченкознавчі конференції, яких проведено вже 23.

Управа НТШ у Канаді, 1981 р.

Загальні збори НТШ у Канаді, 2018 р.

Центром Наукового товариства ім. Шевченка в Канаді (НТШ-К) є Торонто. З часу свого заснування (1949) НТШ-К веде суттєву конференційну діяльність, під егідою Товариства вийшло десятки томів праць і збірників. Товариство має територіальні Осередки НТШ в Едмонтоні, Оттаві, Монреалі.

Упродовж чотирьох десятиліть організаційну та суспільну діяльність проводив ще один діаспорний центр НТШ на Австралійському континенті, де діяли осередки в Сиднеї, Мельборні, Канберрі, та Аделаїді. Враховуючи вичерпання наукових сил з середовищ повоєнної еміграції під сучасну пору тут діяльність НТШ здійснюється спільно з Асоціацією українців Австралії, і зосереджується навколо університетів Мельборна і Сиднею.

Члени управи НТШ в Австралії, 1985 р.

Акція на підтримку України в Австралії, 2015 р.

*Учасники Круглого столу НТШ-А
на тему україністики і
гуманітарних наук*

З 1955 р. діяльність діаспорних центрів НТШ координується Головною Радою НТШ, яка після приєднання до її діяльності головної краєвої структури Товариства в Україні перейменована у Світову Раду Наукових товариств ім. Шевченка. Її Генеральний секретаріат статутно перенесений назавжди в Україну.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Андрусак Т. Товариство імені шевченка та його роль у розвитку української правової думки. – Вісник Львівського університету. Серія юридична, 2013. – Випуск 57 85
2. Грицак Я. Наукове товариство ім. Т. Шевченка / Довідник з історії України (А-Я). – Київ, 2001
3. Заснування та діяльність Наукового товариства ім. Т. Шевченка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/76026/istoriya/zasnuvannya_diyalnist_naukovogo_tovaristva_shevchenka
4. Історія Наукового товариства ім.Шевченка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ntsh.org/history>
5. Історія України: Підручник для 9 класу "Реєнт 2017" - Нова програма. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://history.vn.ua/pidruchniki/reent-2017-ukraine-history-9-class/24.html>
6. Наукове товариство імені Шевченка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Наукове_товариство_імені_Шевченка